

A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

P 0 5 1 A 1 0 3 1 2

TAVASZI IDŐSZAK

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

2. feladatlap

Irodalmi fogalmazás

Szerda, 2005. június 1. / 60 perc

*Engedélyezett segédeszközök: a jelölt golyóstollat vagy töltőtollat hoz magával.
A feladatlap tartalmazza a művészi szöveget és a szövegalkotás szempontjait.
Mellékelve van hozzá egy darab üres lap a vázlatkészítéshez.*

SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÚTMUTATÓ A JELÖLTEKNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót! Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg ezt a felügyelő tanár nem engedélyezi.

Ragassa vagy írja be kódszámát az erre kijelölt helyre ezen az oldalon!

Csak golyós- vagy töltőtollat használhat.

A ceruzával megoldott feladatokat nulla (0) ponttal értékeljük.

Írott betűkkel írjon!

A feladatlap két szempontrendszer tartalmaz: egy irányított és egy szabadabb szövegértelmezést.

A kettő közül csak egyet válasszon!

Írjon olvashatóan! Az olvashatatlan írást és a zavaros javításokat nulla (0) ponttal értékeljük. Ügyeljen a nyelvhelyességre is!

Bízzon önmagában és képességeiben!

Eredményes munkát kívánunk.

A feladatlap terjedelme 12 oldal, ebből 2 üres.

ÜRES OLDAL

A) Irányított irodalmi fogalmazás Kosztolányi Dezső Fürdés című novellájának részlete alapján

A konyha előtt a lócán fölneszelt egy tizenegy éves fiú. Térdén összecukott könyvet tartott: a latin nyelvtant.

Vékonyka gyermek volt, haja rövidre nyírva, nullás géppel. Piros tornaing rajta, vászonnadrág, lábán bőrsaru. Pislogott az apja meg az anyja felé.

– Hát – szólt hozzá Suhajda nyersen, fölvetve szigorú fejét –, mi az: *dicserni fognak engem?*

– *Lauderentur* – rebegette a gyermek, gondolkozás nélkül, de előbb fölkel, mint az iskolában.

– *Lauderentur* – bólogatott csúfondárosan Suhajda –, *lauderentur*. Szóval a pótvizsgán is meg fogsz bukni.

– Tudja – mentegette az anyja –, tudja, de összezavarodik. Fél tőled.

– Én kiveszem őt az iskolából – biztatgatta magát Suhajda –, bizonyúristen kiveszem. –

Lakatosinasnak adom, bognárnak – maga se tudta, hogy indulatában mért épp ezt az iparágat választotta, amelyre egyébként sohase gondolt.

– Gyere ide, Jancsikám – szólt az anyja. – Ugye tanulsz majd, Jancsikám?

– Sírba visz ez a taknyos – vágott közbe Suhajda, mert a méreg fűszer volt neki, paprika – sírba visz – ismételte s élvezte, hogy a harag kitágította ereit, jótékonyan elűzte délutáni unalmát.

– Tanulok – hebegte a fiú, hangtalanul.

Védelmet keresve megalázott semmiségében, az anyjára pillantott.

Az apját szinte nem is látta. Csak érezte. Mindenütt, mindenkor, gyűlöletesen.

– Ne tanulj – legyintett Suhajda. Sohase tanulj. Fölösleges.

– De tanul – szólt az anya s a gyermek fejét hóna alá öelve simogatta. – Te pedig megbocsátasz neki. Jancsika – mondta váratlanul, minden átmenet nélkül –, hozd szépen a nadrágodat. Apa majd elvisz fürödni.

Jancsi nem értette, hogy mi történt, hogy mit jelent anyjának a közbelépése, mellyel a régóta húzódo pörpatvart önkényesen, csodálatos gyorsasággal intézte. De azért fölrohant a tornácra. Onnan egy sötét kis szobába ért. Keresgélte a fiókokban a meggyszín fürdőnadrágot. Az egészen olyan volt, mint az apjáé, csak kisebb. Suhajdáné varrta mind a kettőt.

Az apa tétovázni látszott.

Anélkül, hogy bármit mondana a feleségének, megállapodott egy közműtebikor mellett, mintha késlekedő fiát várná. Majd nyilván mást gondolt. Kiment a léckapun. A tó felé igyekezett, valamivel lassabban, mint máskor.

Sokáig kutakodott a fiú.

Jancsi a második gimnázium évről vizsgáján megbukott latinból. Ezen a nyáron pótvizsgára készült. Minthogy azonban a tanulást a szünetekben is félvállról vette, apja büntetésből eltiltotta őt a fürdéstől egy hétre. Még két fürdéstelen napja lett volna. Most meg kellett ragadnia az alkalmat. Lázasan hányta széjjel a ruhákat. Végre meglelte a fürdőnadrágot. Be se csomagolta, lobogtatva hozta ki az udvarba. Ott csak az anyja várta. Főlgaskodott hozzá, hogy sebtében csókot leheljen az édes, imádandó arcra s apja után iramodott.

Anyja utána kiáltott, hogy később majd ő is lejön a partra.

Suhajda vagy húsz lépéssel haladhatott előtte a gyalogösvényen. Jancsi bőrsaruja, amint futott, tapsikolta a port. Hamar utolérte őt, az ördögcérasövénynél. De néhány lépéssel előbb lassított, óvatosan lopakodott melléje, mint a kutya, még mindig nem lévén bizonyos, vajon nem kergetik-e vissza.

Az apa egy szót se szólt. Arca, melyet a gyermek olykor oldalvást, gyors pillantással kémlelt, zárt volt és merev. Fejét főlshozta, a semmibe nézett. Úgy rémlett, észre se veszi őt, nem törődik vele.

Jancsi, akit az iménti örömhír fölpezsdített, most elszontyolodott, búsan lépegetett, szomjúságot érzett, inni akart, szükségére menni, szeretett volna visszafordulni, de félt attól, hogy apja megint rárivall, s így a helyzetet, melyet csatlakozásával teremtett, a rosszabbtól való félelmében vállalnia kellett.

Várta, hogy mi történik vele.

A) Szempontok:

- Ismertesse röviden az író!
- Összegezze a novellarészlet cselekményét!
- Jellemezze az apát és fiát, vizsgálja meg egymáshoz való viszonyulásukat!
- A kérdést aktualizálva fejtse ki véleményét a megjelenített apa-fiú viszonyról!

A szempontok sorrendjét nem kötelező követni. Állításait idézetekkel támassza alá! Ügyeljen a dolgozat szerkezetére, a stilisztikai és nyelvi megformálásra!

A dolgozat terjedelme: 400–600 szó.

B) Kevésbé irányított irodalmi fogalmazás Franz Kafka Az átváltozás című novellájának részlete alapján

Gregor Samsa egy reggel nehéz álomból arra ébredt, hogy ágyában óriási, csúf féreggé változott. Páncélszerűen kemény hátán feküdt és látta, ha fejét kissé fölemelte, domború, barna, kemény, ív alakú pántokkal ízelt hasát, amelynek tetején a paplan már-már teljesen lecsúszóban, éppen csak fennmaradt. Sok és eddigi terjedelméhez képest siralmasan vékony lábcskája gyámoltalanul kapálódzott szeme előtt.

„Mi történt velem?” – gondolta. Nem álmodott. Szobája, ez a rendes, csak kissé szűk emberi szoba, nyugodtan terült el a négy jól ismert fal között. Az asztal fölött, amelyen szövetáruk kicsomagolt mintagyűjteménye hevert szétrakosgatva – Samsa kereskedelmi utazó volt – ott lógott a kép, amelyet nemrég egy képeslapból vágott ki és csinos, aranyozott keretbe helyezett. Egy hölgyet ábrázolt, aki szőrmés sapkával a fején és szörmeboába burkolózva, egyenes derékkal ült és nehéz szőrmemuffját, amelyben egész alsókarja eltűnt, a szemlélő felé nyújtotta.

Gregor pillantását eztán az ablakra vetette, és a borús idő – hallani lehetett az esőcseppek kopogását a párkány bádoglepén – egészen mélabússá tette. „Mi volna, ha még egy kicsit tovább aludnék és elfelejteném ezt az egész ostobaságot” – gondolta, de ez teljesen kivihetetlen szándék volt, mert megszokta, hogy a jobboldalán aludjék, jelenlegi állapotában azonban nem tudott megfordulni. Bármilyen erővel dobta is magát jobboldalára, mindig visszahintázott a hátára. Jó százszor megpróbálta, behunyta szemét, hogy ne kelljen kalimpáló lábcskáit látnia, csak akkor hagyta abba, amikor oldalában sosem érzett, könnyű, tompa fájdalom fogta el.

„Uram, Istenem – tűnődött – micsoda megerőltető foglalkozást is választottam! Utazni, utazni éjjel-nappal. Az üzleti izgalmak sokkal nagyobbak, mint odahaza a tulajdonképpeni üzletben, és ráadásul el kell viselni az utazás gyötrelmeit, a rendszertelen, rossz étkezéseket, a folyton változó, a sohasem tartós, a soha szívélyessé nem váló érintkezést az emberekkel. Az ördög vigye el az egészséget!” – Könnyű viszketést érzett fenn a hasán, hanyatt fekvé lassan közelebb húzódott az ágyoszlophoz, hogy fejét jobban fölemelhesse; megtalálta a viszkető helyet, amelyet csupa kis fehér pontocska borított, ezeket nem tudta, mire vélni; meg akarta tapogatni ezt a helyet egyik lábával, de mindjárt visszarántotta, mert az érintésre végigfutott rajta a hideg.

Újra visszacsúszott előbbi helyzetébe. „Ez a korai felkelés – járt a fejében – egészen megbolondít. Az embernek ki kell aludnia magát. Más utazók úgy élnek, mint a háremhölgyek. Ha én például a délelőtti folyamán visszamegyek a szállóba, hogy a megkötött üzleti megbízásokat leírjam, ezek az urak még a reggelinél ülnek. Próbálnám csak ezt meg az én főnökömnél: abban a pillanatban repülnék. Ki tudja egyébként, nem ez lenne a legjobb? Ha szüleim miatt nem türtöztetném magam, már régen felmondok; odaálltam volna a főnök elé és amúgy istenigazában megmondtam volna neki a véleményemet. Lepottyant volna a pultró! Különbösen is micsoda furcsa szokás az, felülni a pultra és onnan magasból beszélni az alkalmazottakkal; ennek meg ráadásul egész közel kell mennie a főnökhöz, mert az nagyot hall. De még nem mondtam le minden reményről: gyűjtsem csak egyszer össze a pénzt, hogy szüleim adósságát visszafizethessem a főnöknek – legfeljebb öt vagy hat évig tarthat még –, feltétlenül megteszem. Akkor végrehajtom a nagy műtétet. Egyelőre azonban mindenesetre fel kell kelnem, a vonatom ötkor indul.”

(...) Gregor legfőbb gondja annak idején az volt, hogy családjával minél előbb elfelejtse azt az üzleti szerencsétlenséget, amely valamennyiüket teljes reménytelenségbe döntötte.(...) Gregor később annyit keresett, hogy az egész család szükségleteit fedezni tudta és ezt vállalta is. Egyszerűen hozzászoktak ahhoz, nemcsak a család, de maga Gregor is; a pénzt köszönettel elfogadták, Gregor szívesen is adta, de különösebben meleg kapcsolat sehogy sem akart létrejönni.

B) Szempontok:

Összegezze a novellarészlet cselekményét, utaljon az események kimenetelére! Jellemezze a hőst; az átváltozás okát értelmezve vizsgálja meg, hogyan viszonyul a történetekhez és másokhoz! A kérdést aktualizálva fejtse ki saját véleményét is a témáról!

A szempontok sorrendjét nem kötelező követni. Állításait idézetekkel támassza alá! Ügyeljen a dolgozat szerkezetére, a stilisztikai és nyelvi megformálásra!

A dolgozat terjedelme: 400–600 szó.

ÜRES OLDAL